

Jadwiga Sztabińska
dgp@infor.pl

Leszek Jaworski
leszek.jaworski@infor.pl

Przepisy nie rozstrzygają, kto przejmie obowiązki prawno-pracownicze

Choć regulacje ustawy z 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (dalej: przepisy wprowadzające prawo oświatowe lub u.p.w.) posługują się pojęciami „wygaszanie” i „wygaszane” gimnazjum, zupełnie nie określają ich konsekwencji. Ograniczają się do wskazania, do kiedy i w jaki sposób może to nastąpić. [schemat]

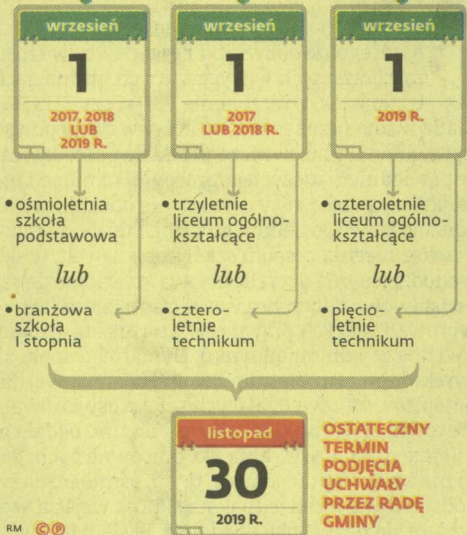
Ministerstwo Edukacji Narodowej też nie pomogło, stwierdzając, że jest to specjalna procedura niemająca nic wspólnego ani z likwidacją pracodawcy, ani z przejściem zakładu pracy, o jakim mowa w art. 23¹ kodeksu pracy (dalej: k.p.). W swoim stanowisku z 1 lutego 2017 r. resort wskazał, że w związku z wygaszaniem gimnazjów „zastosowanie znajdują przepisy ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 60)”. Co zatem będzie się działo po 31 sierpnia 2017 r., 2018 r. lub 2019 r. (w zależności od decyzji o terminie zakończenia działalności placówki) z dokumentacją kadrowo-płacową gimnazjum? Co z obowiązkami finansowymi wynikającymi ze stosunku pracy, jak np. wypłata trzynastki? Co z wystawianiem dokumentów o dochodach (PIT-11) i składkach ZUS (RMUA)? Co wreszcie z innymi zobowiązaniami pracodawcy, jak np. prostowanie świadectw pracy? I to zarówno wobec nauczycieli, jak i pracowników niepedagogicznych – tych kontynuujących zatrudnienie i odchodzących z pracy.

Klucz ma rada

Przepisy wprowadzające prawo oświatowe zostawiają wiele decyzji w rękach rady gminy. To do niej należy wybór daty, w której gimnazjum zakończy działalność. Określa ją w uchwale w sprawie dostosowania sieci szkół podstawowych i gimnazjów do nowego ustroju szkolnego. Jeśli decyduje się na włączenie gimnazjum do ośmioletniej

JAK I KIEDY PRZESTANĄ ISTNIEĆ GIMNAZJA

PO DECYZJI RADY GMINY GIMNAZJUM KOŃCZY DZIAŁALNOŚĆ I POWSTAJE (PRZEZ WŁĄCZENIE LUB PRZEKSZTAŁCENIE):

RM © P

szkoły podstawowej, trzy- lub czteroletniego liceum ogólnokształcącego, cztero- lub pięcioletniego technikum albo do branżowej szkoły I stopnia, wskazuje termin 31 sierpnia: 2017 r., 2018 r. lub 2019 r. Ta sama data będzie obowiązywała przy przekształceniu w jedną z wymienionych szkół, gdy wybór rady pada na ten tryb wygaszenia gimnazjum. Wówczas w uchwale wskazuje ona termin rozpoczęcia działalności nowej placówki na

WYGASZANIE GIMNAZJÓW

1 września: 2017 r., 2018 r. lub 2019 r. Zatem z upływem dnia poprzedniego gimnazjum przestaje istnieć.

W kompetencjach rady gminy znajduje się ponadto określenie warunków włączenia lub przekształcenia gimnazjum. Dlatego też w tej samej uchwale może zdecydować – i, jak wskazują eksperci, zwykle zdecyduje – o przejęciu zobowiązań przez szkołę, której gimnazjum staje się częścią lub w którą się przeobraża. Niektórzy prawnicy zwracają też uwagę, że nawet gdyby zabrakło odpowiednich postanowień w tym dokumencie, to działa zasada przejmowania zobowiązań określona w przepisach o finansach publicznych. [opinie, s. D2-3]

Dobra wola przy trzynastkach

Do ostatniego dnia funkcjonowania gimnazjum jest pracodawcą wobec zatrudnionych nauczycieli i pracowników niepedagogicznych. To on musi więc dokonać rozliczenia tych, których stosunki pracy rozwiązują się lub wygasają wskutek

procedury wygaszenia. Wypłaca zatem wynagrodzenia, odprawy czy ekwiwalenty za urlop oraz wystawia świadectwa pracy. Jednak uiszczenie trzynastek zależy od jego dobrej woli. Dodatkowe wynagrodzenie roczne jest bowiem wypłacane:

- nie później niż w ciągu pierwszych trzech miesięcy roku kalendarzowego następującego po roku, za który przysługuje (np. do 31 marca 2018 r. za rok 2017 r.),
- w dniu rozwiązania stosunku pracy, gdy następuje ono z uwagi na likwidację pracodawcy (np. 31 sierpnia 2017 r. w razie ustania zatrudnienia tego dnia).

Drugi termin jako obowiązkowy odpada, bo wygaszenie gimnazjum likwidacją pracodawcy przecież nie jest. To nie tylko opinia MEN, ale i stanowisko wynikające z orzecznictwa. Sąd Najwyższy uważa bowiem, że gdy faktycznie następuje przejęcie przez inny podmiot, nie ma mowy o likwidacji pracodawcy (wyroki z 19 lipca 1995 r., sygn. akt I PRN 36/95, z 16 maja 2001 r., sygn. akt I PKN 573/00, z 19 sierpnia

OPINIE EKSPERTÓW

Bieżące obowiązki realizuje obecny pracodawca

DIANA SIEK-SMOCZYŃSKA

adwokat w kancelarii Chmaj i Wspólnicy

Poszczególne obowiązki pracodawcy w stosunku do zatrudnionych w wygaszanych gimnazjach, tj. wypłata trzynastek, wystawienie PIT-11 czy ZUS RMUA, będą realizowane przez podmiot, który w dacie powstania uprawnień pracowniczego będzie pracodawcą dla odpowiednio nauczyciela/pracownika niepedagogicznego. Niektórzy pracownicy oświaty nie odczuwają zmiany lub odczuwają ją w niewielkim stopniu. Stanie się tak w przypadku przekształcenia zespołu szkół publicznych, w skład którego wchodzi jedynie dotychczasowa sześciolletnia szkoła podstawowa i dotychczasowe gimnazjum (art. 191 przepisów wprowadzających prawo oświatowe), które dodatkowo miały siedzibę w jednym budynku. Dyrektor zespołu szkół będzie dyrektorem ośmioletniej szkoły podstawowej (art. 250 ust. 1 przepisów wprowadzających prawo oświatowe), nie zmienia się również warunki lokalowe. To samo będzie również miejsce przechowywania akt pracowniczych. Jedynym novum to inna nazwa pracodawcy, tj. np. ośmioletnia szkoła podstawowa. Jeżeli jednak na skutek wejścia w życie reformy zmieni się nazwa placówki oraz jej siedziba, wówczas akta pracownicze z dniem przekształcenia gimnazjum powinny zostać przeniesione do nowego miejsca pracy. Taki obowiązek w przypadku pracowników niepedagogicznych wynika wprost z art. 22 ust. 3 ustawy o pracownikach samorządowych w zw. z art. 239 ust. 6 przepisów wprowadzających prawo oświatowe. Nauczyciele/pracownicy niepedagogiczni, którzy z uwagi na brak uprawnień lub kwalifikacji do pracy w przekształconym podmiocie stracą etat, wszelkie formalności, np. uzyskanie świadectwa pracy, muszą załatwić z dotychczasowym pracodawcą. ©

Gminy decydują w uchwalach

ŁUKASZ GÓRZNY

radca prawny, associate w praktyce prawa pracy kancelarii Domański Zakrzewski Palinka

Przepisy reformujące oświatę nie odnoszą się wprost do wykonywania obowiązków pracowniczych i zobowiązań wygaszanych gimnazjów. Oznacza to, że choć mamy do czynienia z jednostkami budżetowymi działającymi na podstawie i w granicach prawa, w dużej mierze dopiero praktyka rozwieje wątpliwości w tym zakresie. Wiele już teraz zależy od treści uchwał rad gmin, które określają warunki włączenia dotychczasowego gimnazjum do np. szkoły podstawowej (art. 206 ust. 2 pkt 4 przepisów wprowadzających prawo oświatowe). Ich analiza pokazuje, że rady gmin raczej stanowią o przejęciu np. przez szkołę podstawową zobowiązań dotychczasowego gimnazjum. W mojej ocenie jest to właściwe, gdyż zgodnie z art. 12 ustawy o finansach publicznych, w przypadku łączenia jednostek budżetowych zobowiązania przejmuje podmiot kontynuujący działalność. Zatem za zobowiązania wygaszanego gimnazjum, w tym wypłatę trzynastek za rok 2017 nauczycielom i pracownikom niepedagogicznym, niezależnie od tego, czy zachowają swoje miejsca pracy, odpowiedzialność poniesie np. szkoła podstawowa, do której gimnazjum będzie włączane lub w którą będzie przekształcane. Co ważne, wobec wyłączenia w art. 129 ust. 14 przepisów wprowadzających prawo oświatowe stosowania art. 59 ustawy o systemie oświaty informacje kadrowo-placowe nie zostaną przekazane organowi prowadzącemu ani organowi sprawującemu nadzór pedagogiczny. W tej sytuacji logiczną konsekwencją wydaje się przekazanie ich bezpośrednio szkole podstawowej jako przejmującej działalność wygaszanego gimnazjum. Zasadniczo świadectwa pracy powinny zostać wystawione do 31 sierpnia, tj. ostatniego dnia działalności gimnazjum oraz stosunku pracy odchodzących pracowników i nauczycieli, przez dyrektora gimnazjum. W przypadku konieczności sprostowania lub wystawienia nowego dokumentu, w mojej ocenie, taki obowiązek przejmie dyrektor szkoły podstawowej. Podobnie rzecz się ma z PIT-11 i RMUA (informacjami rocznymi dla osoby ubezpieczonej). ©

WYGASZANIE GIMNAZJÓW

2004 r., sygn. akt I PK 489/03). Zgadza się z nim Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z 3 września 1998 r. (sygn. akt II SA 1438/97). Wprawdzie sądy rozstrzygały o obowiązku w tych przypadkach art. 23¹ k.p. w sferze prywatnej, który do wygaszania gimnazjów nie ma zastosowania. Tym niemniej przy przejęciu zadań i części pracowników w sferze publicznej na podstawie ustaw szczególnych, a do takich należą przepisy wprowadzające prawo oświatowe, też nie będzie występowała likwidacja pracodawcy. Ta interpretacja znajduje swoje uzasadnienie również w prawie unijnym. Pozwala ono krajowemu ustawodawcy na uregulowanie odrębnie od ustalonego w kodeksie pracy trybu rozwiązywania spraw pracowniczych w sferze budżetowej. Bo dyrektywa 2001/23/WE dotycząca ochrony praw pracowniczych w przypadku przejęcia przedsiębiorstw, zakładów lub części przedsiębiorstw lub zakładów obejmuje wyłącznie prowadzących działalność gospodarczą.

Skutek? Wygaszane gimnazjum wypłaci trzynastkę za rok, w którym znika z systemu oświaty, jeśli uzna to za stosowne. Przy negatywnej decyzji ten obowiązek przechodzi na nową szkołę i to zarówno w odniesieniu do odchodzących nauczycieli/pracowników niepedagogicznych, jak i tych pozostających w jej strukturach po włączeniu/przekształceniu gimnazjum. Nawet jeśli nie zostanie to zapisane wprost w uchwale rady gminy. Niektórzy eksperci zgadzają się z taką wykładnią, inni – nie. [opinie, s. Dz-3]

Krańca dokumentacja

Gdy całkowite wygaszenie gimnazjum następuje 31 sierpnia 2017 r., a od następnego dnia będzie ono częścią szkoły podstawowej, trzyletniego liceum, czteroletniego technikum lub szkoły branżowej I stopnia albo przekształci się w jedną z tych placówek, wówczas nie musi przekazywać swojej dokumentacji organowi prowadzącemu i kuratorowi oświaty.

OPINIE EKSPERTÓW

Rozstrzygający będzie sposób wygaszenia gimnazjum

ROBERT STĘPIEŃ

radca prawny w kancelarii Raczkowski Paruch Ius Laboris Poland

Po wygaszeniu gimnazjów możliwe są dwie sytuacje. Pierwsza to taka, w której gimnazjum nie zostanie przekształcone ani włączone do innej placówki, a po prostu przestanie istnieć. Wówczas ewentualne obowiązki odnoszące się do byłych pracowników oraz odpowiedzialność za zobowiązania będą spoczywały na organie, który prowadził dane gimnazjum przed jego wygaszeniem, czyli na gminie. Natomiast druga sytuacja to taka, w której gimnazjum zostanie przekształcone albo włączone do innej placówki (szkoły podstawowej lub liceum). Przepisy nie regulują w takim przypadku kwestii obowiązków w stosunku do pracowników ani odpowiedzialności za zobowiązania. Nie jest to przejście zakładu pracy, a zatem nie ma zasadności stosowania art. 23¹ k.p. i przewidzianych tam zasad odpowiedzialności za zobowiązania. Na pewno nie będzie odpowiadało gimnazjum, które przestanie istnieć jako odrębna jednostka. Pozostają zatem dwie opcje: odpowiedzialność placówki, do której gimnazjum zostało włączone lub w którą zostało przekształcone, albo odpowiedzialność gminy jako organu prowadzącego w przeszłości przekształcone gimnazjum (a więc tak jak w sytuacji pierwszej). Obowiązujące przepisy nie dają podstawy do przerwania odpowiedzialności na przekształconą placówkę. To prowadzi do wniosku, że – co do zasady – odpowiedzialny będzie organ prowadzący, czyli gmina. Niemniej jednak w każdym przypadku przekształcenia czy włączenia gimnazjum do innej placówki gmina ma obowiązek podjąć uchwałę określającą szczegółowe warunki tego przekształcenia. Niewykluczone, że rozważane kwestie zostaną w sposób szczególnie uregulowane w takiej uchwale, w szczególności przez przerzucenie odpowiedzialności na placówkę, do której gimnazjum zostało włączone lub w którą zostało przekształcone.

CP

Zmiana pracodawcy, ale kontynuacja zatrudnienia

PIOTR WOJCIECHOWSKI

adwokat specjalizujący się w prawie pracy

W wyniku wygaszenia gimnazjów stosunek pracy nauczycieli może ulec rozwiązaniu, wygaśnięciu lub modyfikacji, np. w zakresie wymiaru czasu pracy. W dwóch pierwszych przypadkach przepisy nie przewidują przechodzenia odpowiedzialności za zobowiązania prawno-pracownicze na jakiegokolwiek innej podmioty. Wniosek jest więc prosty: odpowiada za nie dotychczasowy pracodawca. Tym samym, moim zdaniem, to właśnie wygaszane gimnazjum będzie odpowiedzialne za wydanie odchodzącym nauczycielom świadectw pracy, za archiwizację dokumentów potwierdzających zatrudnienie czy wydanie stosownych zaświadczeń do urzędu skarbowego czy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Przepisy wprowadzające prawo oświatowe przewidują, że organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego prowadzącej dotychczasowe gimnazjum będzie mógł podjąć uchwałę o przekształceniu gimnazjum bądź jego włączeniu do 8-letniej szkoły podstawowej, liceum ogólnokształcącego, technikum lub szkoły branżowej I stopnia. I tak, w takiej sytuacji prawnej, obowiązkiem dyrektora przekształcanego lub włączanego gimnazjum będzie poinformowanie wszystkich nauczycieli i pracowników o zmianie pracodawcy. Informacja ta powinna być złożona na piśmie w terminie do 15 maja w roku, w którym dochodzi do przekształcenia (włączenia) gimnazjum do innej szkoły. Należy zatem przyjąć, że zmiana pracodawcy, o którym mowa w wyżej przywołanej regulacji, powoduje kontynuację zatrudnienia i jednocześnie przejście wszelkich zobowiązań prawno-pracowniczych przez nowy podmiot zatrudniający.

CP

WYGASZANIE GIMNAZJÓW

Bo przedzie ono do nowej szkoły. Ta sama zasada dotyczy włączenia/przekształcenia gimnazjum od 1 września 2018 r. lub 2019 r. w jedną z tych placówek lub w czteroletnie liceum bądź pięcioletnie technikum.

W przypadku nauczycieli/pracowników niepedagogicznych, których reforma oświaty nie pozbawia etatów, sprawa jest prosta. Z dniem przekształcenia albo włączenia gimnazjum do nowej szkoły stają się oni jej nauczycielami/pracownikami. Dokumentacja kadrowo-placowa ich dotycząca podaje więc za nimi. A co z aktami osób odchodzących? W zasadzie powinna o tym przesądzać uchwała rady gminy. Jednak gdy milczy w tej materii, to gimnazjum postępuje według zasady przyjmowania zobowiązań w sferze publicznej: przekazuje dokumenty placówce, w której skład wejdzie lub którą się stanie. Wśród ekspertów są jednak i opinie odmienne. [opinie, s. Dz-3]

Jest jeszcze jeden aspekt związany z dokumentami. Mianowicie: kto prostuje i koryguje świadectwo pracy wystawione przez wygaszone gimnazjum? Odpowiedź na to pytanie jest taka, jak przy prawie wszystkich innych dotyczących zobowiązań wygaszanego gimnazjum: nowa szkoła. To do niej nauczyciel lub pracownik niepedagogiczny powinien się zwrócić, jeśli wykryje błąd lub nieścisłość w otrzymanym świadectwie.

Potrzebny wniosek

Ten sam adresat, czyli nowa szkoła, będzie właściwy przy PIT-11 (informacja o dochodach i pobranych zaliczkach na podatek dochodowy za dany rok podatkowy) i RMUA (informacja roczna dla osoby ubezpieczonej o odprowadzonych składkach na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne). Ale w przypadku odchodzących nauczycieli/pracowników niepedagogicznych pod jednym warunkiem: że nie wystąpią z żądaniem o wystawienie tych dokumentów do wygaszanego gimnazjum, zanim ich stosunek pracy ustanie. Jeśli złożą taki wniosek, wówczas to gimnazjum ma obowiązek wystawić im RMUA w dniu rozwiązania stosunków pracy, czyli 31 sierpnia: 2017 r., 2018 r. lub 2019 r. Natomiast PIT-11 powinno ono wystawić w ciągu 14 dni od złożenia pisemnego wniosku. Taki termin obowiązuje, gdy obowiązek poboru przez płatnika zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych ustał w ciągu roku (np. w wyniku rozwiązania

umowy o pracę). W przypadku wygaszanego gimnazjum nie ma bowiem zastosowania zasada wydawania PIT-11 do dnia zaprzestania działalności gospodarczej, bo nie jest to likwidacja pracodawcy.

Brak żądania wydania obu wskazanych informacji powoduje, że obowiązek ich sporządzenia przechodzi na szkołę, której wygaszone gimnazjum będzie częścią lub w którą się przekształci. A wtedy dokumenty te zostaną przekazane uprawnionym do 28 lutego danego roku za rok poprzedni (np. do 28 lutego 2018 r. za rok 2017). I dotyczy to zarówno kontynuujących zatrudnienie, jak i tych, których stosunki pracy zakończyły się.

Pracodawca nie musi w ogóle przygotowywać RMUA, jeżeli przekazuje informacje składkowe nauczycielowi/pracownikowi niepedagogicznemu na bieżąco, co miesiąc (z uwzględnieniem korekt). Taka konieczność pojawi się jednak, gdy zatrudniony wystąpi o ten dokument. Ma także prawo zażądać wydania RMUA wcześniej niż do końca lutego następnego roku. Gdy z tego uprawnienia skorzysta, pracodawca nie ma wyjścia. Musi wystawić taki dokument nie częściej niż raz na miesiąc za miesiąc poprzedni. Po wygaszeniu gimnazjum obowiązek ten będzie spoczywał na nowej szkole. © P

Jadwiga Sztabińska

Podstawa prawna

Art. 127, art. 129, art. 191, art. 206, art. 225-226, art. 236 ust. 1-5, art. 250 ust. 1 ustawy z 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 60).
Art. 5d, art. 59, art. 89 ustawy z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tj. Dz.U. z 2016 r. poz. 1943 ze zm.).
Art. 7 ustawy z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 59).
Art. 12 ustawy z 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tj. Dz.U. z 2016 r. poz. 1870 ze zm.).
Art. 48 ustawy z 26 stycznia 1982 r. – Karta nauczyciela (tj. Dz.U. z 2016 r. poz. 1379 ze zm.).
Art. 22 ust. 3, art. 36 ust. 2 ustawy z 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (tj. Dz.U. z 2016 r. poz. 902 ze zm.).
Art. 5 ust. 3 ustawy z 12 grudnia 1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników jednostek sfery budżetowej (tj. Dz.U. z 2016 r. poz. 2217 ze zm.).
Art. 39, art. 42 ust. 3 ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tj. Dz.U. z 2016 r. poz. 2032 ze zm.).
Art. 41 ust. 8 i 8b ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz.U. z 2016 r. poz. 963 ze zm.).
Art. 1 ust. 2 pkt c dyrektywy nr 2001/23/WE z 12 marca 2001 r. w sprawie zbliżania ustawodawstw Państw członkowskich odnoszących się do ochrony praw pracowniczych w przypadku przejęcia przedsiębiorstw, zakładów lub części przedsiębiorstw lub zakładów (Dz.Urz. UE z 2001 r. L 082, s. 16–20).

Niektórzy dyrektorzy gimnazjów przejdą do nowych placówek

Wraz z początkiem roku szkolnego 2017/2018 zmienia się ustrój oświaty, ale proces dostosowania obecnego systemu do nowego potrwa do 2023 r. Docelową strukturę szkolnictwa określa art. 18 ust. 1 ustawy z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 60 ze zm.; dalej: u.p.o.). Przystosowanie szkół do nowego systemu edukacji spowoduje zmianę pracodawcy, tak dla dyrektorów szkół, jak i nauczycieli.

W celu sprawnego przeprowadzenia szkół przez proces reorganizacji regulacje ustawy z 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 59 ze zm.; dalej: u.p.w.) przewidują powierzenie tego zadania doświadczonej kadrze kierowniczej. Zgodnie z przyjętą zasadą przekształcenia szkół dokonują się z mocy prawa,

a placówkami powstałymi w ich efekcie co do zasady zarządcą będą dotychczasowi dyrektorzy we współpracy z wicedyrektorami oraz nauczycielami zajmującymi inne etaty kierownicze do końca okresu, na jaki zostały im powierzone te stanowiska.

Podstawa zatrudnienia

Ciągłość pełnienia funkcji przez dyrektorów placówek oświatowych w trakcie reorganizacji edukacji oznacza także kontynuację zatrudnienia. Dlatego na wstępie istotne jest ustalenie, jaka jest podstawa stosunku pracy łączącego danego dyrektora ze szkołą, czyli jego pracodawcą. Związka że w tym zakresie przepisy ustawy z 7 września 1991 r. o systemie oświaty

(t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1934 ze zm.; dalej: u.s.o.) mogą budzić kontrowersje.

Zgodnie z zasadą wynikającą z art. 36 ust. 1 u.s.o. szkołą może kierować wyłącznie nauczyciel, czyli osoba, która spełnia kwalifikacje określone w art. 9 ustawy z 26 stycznia 1982 r. – Karta nauczyciela (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1189; dalej: KN). Kolejnym wymogiem jest posiadanie przez dyrektora szkoły stopnia awansu zawodowego nauczyciela mianowanego lub dyplomowanego. Stanowisko dyrektora powierza organ prowadzący szkołę. Tak wynika z art. 36 ust. 1 u.s.o. Dyrektorem szkoły może zostać zarówno osoba mająca nadany stopień awansu zawodowego nauczyciela mianowanego lub dyplomowanego, która jest zatrudniona w danej szkole, jak i niepołączona stosunkiem pracy z tym pracodawcą. Co więcej, z art. 36 ust. 2 u.s.o. wynika, że może to być także osoba, która w ogóle nie posiada kwalifikacji nauczycielskich. Ta sytuacja jest jednak wyjątkiem od zasady ustanowionej w art. 36 ust. 1 u.s.o. Organ prowadzący może powierzyć tej osobie stanowisko po zasięgnięciu opinii kuratora oświaty.

Na mocy art. 5c pkt 3 u.s.o. kompetencję tę wykonuje odpowiednio: wójt (burmistrz, prezydent miasta), starosta, marszałek województwa (por. rozstrzygnięcie nadzorcze wojewody podkarpackiego z 25 lutego 2013 r., znak: P-II.4131.2.41.2013).

WAŻNE: Stanowisko dyrektora szkoły powierza się na pięć lat szkolnych. W uzasadnionych przypadkach można powierzyć to stanowisko na krótszy okres, jednak nie mniej niż na jeden rok szkolny.

Powierzenie stanowiska

Zgodnie z art. 36a ust. 1 u.s.o. kandydata na stanowisko dyrektora szkoły wylania się w drodze konkursu. Zwycięskiemu kandydatowi nie można odmówić powierzenia tej funkcji. Sama zaś czynność ma charakter administracyjny. Oznacza to, że powierzenie nie jest aktem nawiązania stosunku pracy (wyrok Sądu Rejonowego w Ciechanowie z 3 kwietnia 2017 r., sygn. akt IV P 152/16, LEX nr 2274102). Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 19 maja 2011 r. (sygn. akt I PK 267/10) powierzenie stanowiska dyrektora nauczycielowi zatrudnionemu do tej pory w szkole jest tylko określoną zmianą dotychczasowych warunków zatrudnienia, zaś w odniesieniu do osoby niepozostającej w stosunku pracy z daną szkołą powierzenie tej funkcji musi być poprzedzone nawiązaniem nauczycielskiego stosunku pracy. Podstawą – w myśl art. 10 ust. 7 KN – jest w tym przypadku umowa na czas określony, na okres zajmowania stanowiska dyrektora szkoły.

Jeżeli chodzi o nauczyciela pracującego wcześniej w szkole, w której powierzono mu funkcję dyrektora, to podstawą jego zatrudnienia jest mianowanie lub umowa o pracę na czas nieokreślony. Zgodnie bowiem z art. 10 ust. 5 KN stosunek pracy z nauczycielem mianowanym i z nauczycielem dyplomowanym nawiązuje się na podstawie mianowania, jeżeli spełnione są wymienione enumeratywnie w tym przepisie przesłanki, w tym istnieją warunki do zatrudnienia nauczyciela w szkole w pełnym wymiarze zajęć na czas nieokreślony. Z kolei w myśl art. 10 ust. 6 KN, w przypadku braku warunków do zatrudnienia nauczyciela w szkole w pełnym wymiarze zajęć na czas nieokreślony, stosunek pracy z nauczycielem mianowanym lub dyplomowanym nawiązuje się na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony w niepełnym wymiarze

Tabela 1. Podstawy zatrudnienia

Dyrektor szkoły	Podstawa zatrudnienia
Będący nauczycielem: – zatrudnionym w danej szkole – niezatrudnionym w danej szkole	mianowanie lub umowa o pracę na czas nieokreślony umowa na czas określony na okres zajmowania stanowiska dyrektora szkoły
Niebędący nauczycielem	umowa o pracę

(por. wyrok Sądu Rejonowego w Słupsku z 8 marca 2017 r., sygn. akt V P 113/16, LEX nr 2279989).

Dyrektor niebędący nauczycielem

Status osoby, która pełni funkcję dyrektora szkoły, nie będąc nauczycielem, jest problematyczny. Wątpliwość wynika z treści art. 36a ust. 2 u.s.o., zgodnie z którą szkołą lub placówką może również kierować osoba niebędąca nauczycielem, powołana na stanowisko dyrektora przez organ prowadzący po zasięgnięciu opinii organu sprawującego nadzór pedagogiczny. Brzmienie tego przepisu sugeruje, że podstawą zatrudnienia w szkole tej osoby jest powołanie w rozumieniu art. 68 ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1666 ze zm.). W rzeczywistości tak jednak nie jest.

Zgodnie bowiem z art. 5d u.s.o. pracownik zatrudniony w szkole prowadzonej przez jednostkę samorządu terytorialnego, który nie jest nauczycielem, jest pracownikiem samorządowym. Zatem dyrektor szkoły, który nie jest nauczycielem, będzie miał status pracownika samorządowego. Ustawa z 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 902; dalej: u.p.s.) określa katalog osób, które są zatrudniane na podstawie powołania. Są nimi tylko: zastępcy wójta (burmistrza, prezydenta miasta) oraz skarbnik gminy, powiatu i województwa (art. 4 ust. 1 pkt 2 u.p.s.). Pozostali pracownicy samorządowi są zatrudniani na podstawie umowy o pracę (art. 4 ust. 1 pkt 3 u.p.s.). Oznacza to, że z dyrektorem szkoły niebędącym nauczycielem stosunek pracy nawiązuje się na podstawie umowy o pracę, a nie powołania. [Tabela 1]

Należy wskazać, że pomimo wątpliwości, które stwarza w praktyce art. 36 u.s.o., jego brzmienie zostało dokładnie powtórzone w art. 62 u.p.o.

Powołanie wicedyrektora

Zgodnie z art. 37 u.s.o. w szkole może być utworzone stanowisko wicedyrektora, jeżeli statut ramowej jednostki oświatowej przewiduje możliwość jego utworzenia. Ramowe statuty dla placówek publicznych ustanawiane są przez rozporządzenia ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania na podstawie art. 60 u.s.o. Przykładem jest rozporządzenie ministra edukacji narodowej z 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz.U. nr 61, poz. 624 ze zm.).

Możliwość powołania wicedyrektora zależy przede wszystkim od liczby oddziałów w placówce. Ponadto do utworzenia dodatkowego stanowiska kierowniczego w szkole potrzebna jest zgoda organu prowadzącego. Stanowisko wicedyrektora szkoły powinno być ujęte w schemacie organizacyjnym danej placówki.

Poza stanowiskiem wicedyrektora szkoły (placówki) publicznej przepisy ramowych statutów przewidują np. utworzenie stanowiska kierownika filii szkoły podstawowej.

WYGASZANIE GIMNAZJÓW

Wicedyrektora powołuje dyrektor po otrzymaniu opinii rady pedagogicznej oraz organu prowadzącego. Może nim zostać nauczyciel kontraktowy, mianowany lub dyplomowany. Nie musi być jednak zatrudniony w danej placówce. W tym przypadku powinno nastąpić przeniesienie służbowe na podstawie art. 18 KN. Stanowisko wicedyrektora może zajmować nauczyciel, który spełnia wymogi wymienione w par. 7 rozporządzenia ministra edukacji narodowej z 27 października 2009 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać osoba zajmująca stanowisko dyrektora oraz inne stanowisko kierownicze w poszczególnych typach publicznych szkół i rodzajach publicznych placówek (Dz.U. nr 184, poz. 1436 ze zm.; dalej: r.w.o.z.s.d.). Wicedyrektorem może też zostać osoba niebędąca nauczycielem. W tym przypadku osoba ta ma status pracownika samorządowego, z którym dyrektor szkoły zawiera umowę o pracę.

Artykuł 37 u.s.o. nie mówi nic o tym, na jaki okres dyrektor może powierzyć stanowisko swojemu zastępcy. Z orzecznictwa SN wynika jednak, że może być to czas określony lub nieokreślony (por. uchwałę SN z 5 maja 1993 r., sygn. akt I PZP 15/93). Natomiast zdaniem Sądu Okręgowego w Legnicy wyrażonym w wyroku z 5 maja 2016 r. (sygn. akt V Pa 41/16, LEX nr 2049379) długość okresu powierzenia stanowiska wicedyrektora należy wiązać z okresem kadencji dyrektora.

WAŻNE: Umowa o pracę na stanowisku nauczyciela zawarta na czas określony krótszy niż okres powierzenia stanowiska kierowniczego ulega ex lege (z mocy prawa) przedłużeniu na okres powierzenia. Dyrektor szkoły nie musi więc zawierać z wicedyrektorem aneksu do umowy o pracę. Ta sama zasada obowiązuje w razie powierzenia stanowiska na czas nieokreślony.

Stopniowa likwidacja

Przenosząc rozważania na płaszczyznę zmian w systemie oświaty, w pierwszej kolejności należy omówić przypadek wygaszania samodzielnych gimnazjów, tj. takich, które nie będą się przeobrażały w szkoły nowego typu lub nie będą włączane do innych placówek. Tu przyjęto zasadę, że obecni dyrektorzy gimnazjów będą zajmować dotychczasowe stanowisko do końca okresu, na jaki zostali powołani, nie dłużej jednak niż do 31 sierpnia 2019 r. W przypadku dyrektora gimnazjum dla dorosłych, w którym kształcenie w klasie I rozpoczęło się w lutym 2017 r., maksymalny termin pełnienia funkcji to 31 sierpnia 2020 r. (art. 231 ust. 1 u.p.w.).

Powyższa zasada odnosi się także do osoby powołanej na stanowisko dyrektora, niebędącej nauczycielem.

WAŻNE: Likwidacja gimnazjum nie oznacza utraty stanowiska z dniem 1 września 2017 r. przez dotychczasowego dyrektora tej szkoły.

Zgodnie z art. 231 ust. 4 u.p.w. do dnia zakończenia działalności gimnazjum wójt (burmistrz, prezydent miasta) może powierzyć pełnienie obowiązków dyrektora tej placówki wicedyrektorowi, a w gimnazjum, w którym nie ma wicedyrektora, nauczycielowi tego gimnazjum, na ustalony przez siebie okres nie dłuższy niż do 31 sierpnia 2019 r. (w przypadku gimnazjum dla dorosłych, w którym kształcenie w klasie I

rozpoczęło się w lutym 2017 r. – nie dłuższy niż do 31 sierpnia 2020 r.). Oznacza to, że organ prowadzący w powyższych sytuacjach zwolniony został z obowiązku przeprowadzania konkursu na stanowisko dyrektora. W przypadku gdy wicedyrektor, któremu powierzono pełnienie obowiązków dyrektora gimnazjum jest osobą niebędącą nauczycielem, nadzór pedagogiczny sprawuje nauczyciel zajmujący inne stanowisko kierownicze w gimnazjum.

Przekształcenie lub włączenie

Kolejny przypadek dotyczy przekształcenia gimnazjum w inną szkołę. I tak w sytuacji przekształcenia gimnazjum w 8-letnią podstawówkę – z dniem tej reorganizacji szef gimnazjum staje się dyrektorem 8-letniej szkoły podstawowej i zajmuje ten etat do końca okresu, na jaki go powierzono. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) może przedłużyć mu pełnienie funkcji (także gdy nie jest nauczycielem) na okres maksymalnie do 31 sierpnia 2019 r. (art. 237 u.p.w.). Taka sama zasada obowiązuje w razie przekształcenia gimnazjum w trzy- lub czteroletnie liceum ogólnokształcące, cztero- lub pięcioletnie technikum albo branżową szkołę I stopnia (art. 240 u.p.w.).

Odmienne zasady obowiązują natomiast w razie włączenia gimnazjum do innych placówek. Gdy będzie ono włączone do szkoły podstawowej to dyrektor gimnazjum stanie się wicedyrektorem tej szkoły. Stanowisko to będzie zajmował do końca okresu, na jaki powierzono mu stanowisko dyrektora gimnazjum. Natomiast szef szkoły podstawowej stanie się dyrektorem 8-letniej szkoły podstawowej.

W przypadkach uzasadnionych względami organizacyjnymi organ prowadzący może przedłużyć powierzenie stanowiska dyrektorowi ośmioletniej szkoły podstawowej, a ten może przedłużyć powierzenie stanowiska wicedyrektorowi

Ramka 1. Opinia MEN

Jak wskazała Marzenna Drab, podsekretarz stanu w MEN, w piśmie z 8 lutego 2017 r. stanowiącym odpowiedź na interpelację poselską nr 9133, w sytuacji podjęcia przez organ prowadzący decyzji o przekształceniu polegającym na włączeniu danego gimnazjum np. do szkoły podstawowej, z mocy prawa:

- dotychczasowy dyrektor szkoły podstawowej stanie się dyrektorem ośmioletniej szkoły podstawowej (w której będą prowadzone klasy dotychczasowego gimnazjum, do końca okresu, na jaki powierzono mu stanowisko dyrektora dotychczasowej szkoły podstawowej),
- dyrektor gimnazjum stanie się wicedyrektorem w tej szkole (również do końca okresu, na jaki powierzono mu stanowisko dyrektora dotychczasowego gimnazjum).

©©

PRZYKŁAD

Odwołanie z funkcji zastępcy

Rozpoczęcie działalności przez ośmioletnią szkołę utworzoną przez włączenie gimnazjum do szkoły podstawowej nastąpi 1 września 2017 r. Zatem odwołanie wicedyrektorów gimnazjum i dotychczasowej szkoły podstawowej musiało nastąpić do 31 maja 2017 r. Przy czym dotychczasowy dyrektor gimnazjum odwołuje swoich zastępców, a dyrektor podstawówki wicedyrektorów w placówce, którą kieruje.

©©

Tabela 2. Ważne orzecznictwo

Teza	Orzeczenie
Akt dyrektora szkoły o powołaniu lub odwołaniu wicedyrektora szkoły jest aktem z zakresu administracji publicznej dotyczącym uprawnień i obowiązków wynikających z przepisów prawa, o którym mowa w art. 3 par. 2 pkt 4 ustawy z 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Podlega zatem kontroli sądów administracyjnych, jakkolwiek w procedurze jego wydania nie stosuje się przepisów kodeksu postępowania administracyjnego.	Postanowienie NSA z 5 września 2014 r., sygn. akt I OSK 2030/14, Legalis nr 1072377.
Nauczycielowi mianowanemu odwołanemu z funkcji wicedyrektora szkoły powierzonej na czas nieokreślony z naruszeniem art. 37 ust. 1 lub art. 38 u.s.o. nie przysługuje roszczenie o orzeczenie bezskuteczności odwołania czy o przywrócenie do pracy na dotychczasowym stanowisku; przysługuje mu natomiast roszczenie o odszkodowanie na podstawie stosowanych odpowiednio art. 45 par. 2 i art. 47 ¹ k.p.	Postanowienie SN z 21 maja 2014 r., sygn. akt I PK 297/13, Legalis nr 1385164.
Odwołanie dyrektora szkoły nie powoduje rozwiązania stosunku pracy. Dochodzi jedynie do zmiany treści stosunku pracy, zaś odwołany dyrektor powraca na stanowisko zajmowane przed powierzeniem mu stanowiska dyrektora.	Wyrok WSA w Łodzi z 14 lipca 2010 r., sygn. akt III SA/Łd 353/10, LEX nr 794127.
Powierzenie stanowiska i odwołanie ze stanowiska dyrektora szkoły nie powoduje, że dana osoba przestaje być nauczycielem.	Wyrok WSA w Bydgoszczy z 28 listopada 2007 r., sygn. akt II SA/Bd 643/07, LEX nr 341065.
Odwołanie ze stanowiska wicedyrektora szkoły stanowi jednostronną zmianę warunków pracy lub płacy na niekorzyść pracownika w rozumieniu art. 32 ust. 2 ustawy z 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych.	Wyrok SN z 10 kwietnia 1997 r., sygn. akt I PKN 88/97, OSNP 1998/1/10.

(tj. byłemu dyrektorowi gimnazjum) na okres nie dłuższy niż do 31 sierpnia 2019 r. (art. 238 ust. 3 u.p.w.). [ramka 1]

Wicedyrektorów oraz nauczycieli zajmujących inne stanowiska kierownicze w szkole podstawowej oraz w gimnazjum odwołuje się ze stanowiska z końcem roku szkolnego poprzedzającego rok szkolny, z początkiem którego następuje włączenie danej szkoły. [przykład] Tak stanowi art. 238 ust. 4 u.p.w. Regulacja ta stanowi przepis szczególnie w stosunku do art. 38 u.s.o. Jednak pomimo zmiany przesłanki odwołania tryb i istota odwołania się nie zmieniły. Tym samym również w razie odwołania z powyższych stanowisk w związku z reformą systemu oświaty pozostaje aktualne dotychczasowe orzecznictwo odnoszące się do art. 38 u.s.o.

[tabela 2]

Ta sama zasada obowiązuje w razie włączenia gimnazjum 1 września 2017 r. do liceum, technikum lub branżowej szkoły I stopnia (art. 241 ust. 2-4 u.p.w.). [ramka 2]

Przekształcenie z urzędu

Wreszcie wskazać należy, że zmiany dotyczące niektórych stanowisk dyrektorskich wynikają jedynie ze zmienionego nazewnictwa placówki i są formalnością związaną z jej przekształceniem.

Mianowicie od 1 września 2017 r. dyrektor sześciolletniej szkoły podstawowej stanie się dyrektorem ośmioletniej szkoły podstawowej. Stanowisko to będzie zajmował do końca okresu, na jaki mu je powierzono. Organ prowadzący będzie mógł przedłużyć wykonywanie tej funkcji (również gdy dyrektor nie jest nauczycielem) na okres maksymalnie do 31 sierpnia 2019 r. w przypadkach uzasadnionych względami organizacyjnymi (art. 235 u.p.w.).

Powyższa zasada dotyczy też dyrektorów dotychczasowych szkół policealnych. W ich przypadku art. 247 u.p.w. nie przewiduje jednak możliwości przedłużenia przez organ prowadzący pełnienia tej funkcji.

OPINIA EKSPERTA

Zmiany z mocy prawa, czyli brak zarządzeń

BARTOSZ GÓRA

radca prawny prowadzący własną kancelarię w Dębicy

Zmiany na stanowiskach kierowniczych w szkołach w związku z reformą oświaty dokonywać się będą z mocy prawa. W konsekwencji ustawy nie dają odrębnych norm kompetencyjnych dla organów prowadzących czy dyrektorów pozwalających na wydawanie stosownych zarządzeń. Dotychczasowe powierzenia stanowisk dyrektorom i wicedyrektorom pozostaną bez zmian (co do zasady), z modyfikacją ustawową polegającą na określeniu odpowiednio stanowiska dyrektora i wicedyrektora szkoły powstałej w wyniku reformy.

W zakresie stosunku pracy zasadne wydaje się poprzestanie jedynie na złożeniu do akt osobowych informacji o zmianie stanowiska z powołaniem się na odpowiedni przepis ustawy z 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (oczywiście w przypadkach określonych w art. 238 ust. 4 oraz art. 241 ust. 4 wicedyrektorów i nauczycieli zajmujących inne stanowiska kierownicze odwołuje się ze stanowiska z końcem roku szkolnego). Jednocześnie ustawa wskazuje, że w przypadkach uzasadnionych względami organizacyjnymi organ prowadzący może przedłużyć powierzenie stanowiska dyrektorom dotychczasowych szkół na okres nie dłuższy niż do 31 sierpnia 2019 r. (wyjątek z art. 252 u.p.w.).

WYGASZANIE GIMNAZJÓW

Tabela 3. Zasady pełnienia funkcji dyrektora w dotychczasowych zespołach szkół

Zespół, w skład którego wchodzi:	Opis
Dotychczasowa sześciolletnia szkoła podstawowa i gimnazjum	1 września 2017 r. zespół szkół stanie się ośmioletnią szkołą podstawową. Szkołą tą kierować będzie dotychczasowy dyrektor zespołu szkół, który zajmować będzie to stanowisko do końca okresu, na jaki mu je powierzono. Dotyczy to również wicedyrektorów i nauczycieli zajmujących inne stanowiska kierownicze w zespole szkół. Organ prowadzący może przedłużyć powierzenie stanowiska dyrektora (również dyrektorowi niebędącemu nauczycielem) na okres maksymalnie do 31 sierpnia 2019 r. (art. 250 u.p.w.).
Dotychczasowa zasadnicza szkoła zawodowa i gimnazjum	1 września 2017 r. zespół szkół stanie się branżową szkołą pierwszego stopnia. Szkołą tą kierować będzie dotychczasowy dyrektor zespołu szkół, który zajmować będzie to stanowisko do końca okresu, na jaki mu je powierzono. Dotyczy to również wicedyrektorów i nauczycieli zajmujących inne stanowiska kierownicze w zespole szkół. Organ prowadzący może przedłużyć powierzenie stanowiska dyrektora (również dyrektorowi niebędącemu nauczycielem) na okres maksymalnie do 31 sierpnia 2019 r. (art. 254 u.p.w.).
Dotychczasowe liceum (albo technikum) i gimnazjum	1 września 2019 r. zespół szkół stanie się odpowiednio czteroletnim liceum ogólnokształcącym lub pięcioletnim technikum. Szkołą tą kierować będzie dotychczasowy dyrektor zespołu szkół, który zajmować będzie to stanowisko do końca okresu, na jaki mu je powierzono (art. 252 u.p.w.).

Również 1 września 2017 r. nastąpi przekształcenie zasadniczej szkoły zawodowej w szkołę branżową pierwszego stopnia. Przekształcenie to nie będzie oznaczało zmiany dyrektora tej placówki. Dyrektor dotychczasowej zasadniczej szkoły zawodowej zachowa stanowisko na okres, na który powierzono mu pełnienie tej funkcji.

Jednocześnie art. 245 ust. 4 u.p.w. mówi, że do konkursu na stanowisko dyrektora branżowej szkoły pierwszego stopnia przeprowadzanego w okresie do 31 sierpnia 2017 r., stosuje się przepisy wydane na podstawie art. 36 ust. 3 oraz art. 36a

ust. 12 ustawy o systemie oświaty w zakresie, w jakim dotyczą zasadniczej szkoły zawodowej. Identyczne zasady obowiązują w przypadku przekształcenia dotychczasowej szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy dla uczniów w szkole specjalną, o której mowa w art. 18 ust. 1 pkt 2 lit. d u.p.o. (art. 246 ust. 3–6 u.p.w.).

Od 1 września 2019 r. dyrektor odpowiednio dotychczasowego trzyletniego liceum ogólnokształcącego albo dotychczasowego czteroletniego technikum stanie się dyrektorem odpowiednio czteroletniego liceum ogólnokształcącego albo pięcioletniego technikum i będzie to stanowisko zajmował do końca okresu, na jaki powierzono mu stanowisko dyrektora odpowiednio trzyletniego liceum ogólnokształcącego albo czteroletniego technikum. Zasada ta będzie miała też zastosowanie odpowiednio do wicedyrektorów i nauczycieli zajmujących inne stanowiska kierownicze w dotychczasowym trzyletnim liceum ogólnokształcącym albo dotychczasowym czteroletnim technikum (art. 243 u.p.w.). [tabela 3]

Leszek Jaworski

Ramka 2. Komisja konkursowa

W art. 238 ust. 6 u.p.w. zostały określone sposoby ustalania składu komisji w przypadku konkursu na stanowisko dyrektora ośmioletniej szkoły podstawowej (do której ma być włączone gimnazjum) przeprowadzanego przed tym procesem. To samo rozwiązanie przewidziano w razie konkursu na stanowisko dyrektora liceum ogólnokształcącego, technikum albo branżowej szkoły I stopnia, do których ma być włączone gimnazjum (art. 241 ust. 6 u.p.w.).

Mianowicie w skład komisji konkursowej powołuje się po dwóch przedstawicieli rady pedagogicznej i rady rodziców. Przy czym przedstawiciele rady:

- pedagogicznej – wyłania się spośród przedstawicieli rad pedagogicznych szkoły podstawowej i gimnazjum, które ma być włączone do tej szkoły;
- rodziców – wyłania się spośród przedstawicieli rad rodziców szkoły podstawowej i gimnazjum, które ma być włączone do tej szkoły.

Pisaliśmy o tym...

„Nowy rok szkolny za miesiąc. Rewolucja oświatowa w praktyce” – temat miesiąca, tygodnik Samorząd i Administracja z 2 sierpnia 2017 r. (DGP nr 148)

